

laboraren refontent-se tots dos orígens com en tants fets consumats de la llengua, hi hauria fusió, confluència

Si més no Bona expressió, que forneix una bonica i còmoda alternativa a la monotonia de l'*almenys*, i li dóna un grau intensificat, tot combatent expressions acastellanades (*LleuresC*, 72): «hem d'aixecar la llebra y, *si més no*, ensinistrarem els nostres fills perquè l'agafin», MrnVayreda (*Sang Nova* II, xi, 161). N'hi ha diverses variants, que, almenys de primer, devien ser més enfàtiques.

Més plenament, *si res més no*: «va viure una llarga vida de penes --- i encara no començava a florir en l'esplet de les núpcies, quan un cop de vent el sacsejà i el despullà de les flors --- Però tu, arç espinós de la bardissa, *si res més no*, floriràs cada any una vegada i el teu esclat primaveral untarà d'una bella esperança les hores ---», Coromines (*Avi dels Mussols*, xv, 216, O C, 567a8f.). *Si altre no*: «--- no és temps perdut remarcar --- *si altre no*, perquè dóna una idea de l'enorme esforç que ha calgut ---», Pous i Pagès (*Coromines i el seu temps*, 1940, p. 286) *Si altre més no*. «Allí començarem una vida nova: *si altre més no*, em faré soldat ---»; «ja no torna a fer ni a dir res com abans, que *si altre més no*, per la manera d'acotxar el malalt en entrar a la cambra, el més previngut es ven, i descobreix el seu secret», Coromines (*De plaer* --- VIII, 225, *La Sèptima Simfonia* x, en *Recés*, 76)

En el seu ús predomina la gent del NE, des de l'Emp. a Cerdanya (*BDC* II, 56). Però n'hi ha variants en gent d'altres dominis dialectals, i fins d'èpoques molt anteriors, i d'altres llengües. «Mai més no tornà a deixar-se posar sa cama damunt: i tot això, *si no més*, sortigué guanyant», JnCastelló (*Rondalles Eiviss*, 76) Per a *si al(s) que no* (*VidesR* etc.), del qual ja s'ha tractat, remetem al vol I, 237b54-237a11

D'altra banda són itàlia corrent *se non altro* i *se altro mai*: *se non altro*, *pròvati* (cf. Vayreda), *se non altro non gli dar questa pena, s'altri non preme* és frase dantesca. I interessa de veure un cas antic d'una combinació ben semblant, en cast. medieval, i en forma poc diferent, en l'Arx de Hita: «amat el buen amigo, quereu su buen amor: / *si más que non*, fabledle com a chato pastor, / dezilde —Dios vos salve—, e dexat el temor» (1452c): 'si no hi voleu galanteig, almenys digueu-li un mot indiferent, com es fa fins amb un rústic rabada'.

Si molt convé --- (pron vulgar *si mal kumbé*) és bo, i permet evitar a lo millor i locucions poc nostres (*LleuresC*, 75)

Si per cas, si de cas, si a cas (*si per cas el veus, digues-li ---, si de cas ---, si a cas ---*, és clar que *si cas* no n'és sinó una pron negligent, a penes acceptable fins en el parlar no escrit). tots tres semblen genuïns i igualment admissibles, encara que els dos primers siguin segurament els més estesos en cat. central, i més peculiars a la nostra llengua. Fóra superflu donar cita de locucions tan comunes i conegudes. La primera ha via tingut un cert ús en algunes formes del francès cinccentista, car la trobem en Rabelais: «*si par cas* 60

vent leur failloit, avecques ces joliz souffletz ilz en forgeroient de tout frays», *Quart Livre*, § 43 (ed. GBudé, 161)

Si de cas «--- li havia d'estampar els cinc dits a la cara: amb mi que no s'hi fiqués, i *si de cas* ---. Vaig brandar el puny ---», Ruyra (*Parada*, p. 17). *Si a cas*. No trobo admissible escriure *acàs* en un sol mot, grafia que es justifica en cast. (on s'usa l'adverbi *acaso*), però un mot *acàs* no existeix en cat. Sembla que a les Illes s'usen lleus variants d'aquest, amb introducció d'un article: «digué es barruguet --- et puc dir on has d'anar per aclarir-ho *si al cas* ---», JnCastelló (*Rond Eiv*, 37) «serà, senyor, *si pel cas* / arrib a fer cabra coixa», PdAPenya (*Poesies*, 1892, 266), vulgarment a Bna. se sent de vegades *si un cas* ---, i potser surt d'això una forma que veig en una cobla menorquina: «Si anam a la glòria, / res mos n'endurem, / sino bones obres / un *si acàs* en feïem», Camps Merc. (*Folkl Men* I, 28): és alteració de *si a un cas*?

Si --- *sabia* --- tingué en textos medievals un valor com el de 'encara que ---', amb el matis que la Dra. Kniazzezh (*VidesR*) gira en anglès per «even though to have to ---»: «él dix n<o>o faria, si tota la vila *sabia* cremat», f° 237v1 (trad. «si tota villa cremari deberet», 731.21)». «--- li dix --- que per res Nós no anàssem veure la reyna, nostra sor, car, si u fahiem --- seriem morts. --- Faem-li --- resposta --- que ns poguéu dir son nom e tot lo tracte largament; car, si no --- no ns staríem, *si sabíem* morir, que nostra sor fos malalta, que no la anàssem a veure», *Cròn* del Cerimoniós (§ 126, Pagès, 122 3); «si --- lo senyor de la nau --- promissió attendre no ls volrà, ell los és tengut de restituir tot lo dan que --- ne sostendran --- sens tot contrast, *si* la dita nau ne *sabia* ésser venuda», *Consolat* (§ 99, *NCL* I, 89.17) 'mal s'hagués de vendre tota la nau per pagar-los'. Altrement això forma part d'altres construccions de *si* amb diversos verbs modals, en mode hipotètic, de manera que el *si* per si sol ja tenia el valor de 'encara que': «--- Un do ---. —Jo l vos dó —dix él— *si* a mi devia pesar», traduït «mes que je en deusse estre gravez», Reixac (*Q*, 31.18).

CPT: *Sitot* Acabem de veure *si tota la vila sabia* ---. Això ens pot ajudar a comprendre la formació del cat. ant. *sitot* 'encara que': «La ost de Barcelona --- cuytoament partiren-se n mantinenç --- mas no creats que la ost de Leyda ho fés axí, *sitot* s'era pus luny e pus en perillós lloc, que ans menjaren e begueren tuyt ---», «guardats-vos que no us en penidats: *sitot* vos havets hagut gran astre un temps, sobre mar, no l haurets tots temps ---», Desclot (*Corol*, 294, 352); «si trobats tan beyla dona o donsel, *sitot* no és fila de rey o de comte, sia fila de qui s vula, pendré-la per muyler», *Filla del R. d'Hongria* (*NCL* XLVIII, 30); «que m par que sia lo cavaller que hir se partí de nosaltres, *sitot* s'és desfreçat»; «Curial, encès de ira, tot se cambià, e no respòs per no barrejar sos fets, mas pensà que lo marquès, *sitot* lo festejava, lo deví haver per odiós, segons ço qu'havia dit», «Clam-vos mercè que us en vullats callar: car, *sitot* és bon cavaller Boca-de-Far, massa ha a fer al present», *Curial* (*NCL* II, 92; I, 143,